

Het Europa van de regio's: een illusie?

P. van Rompuy

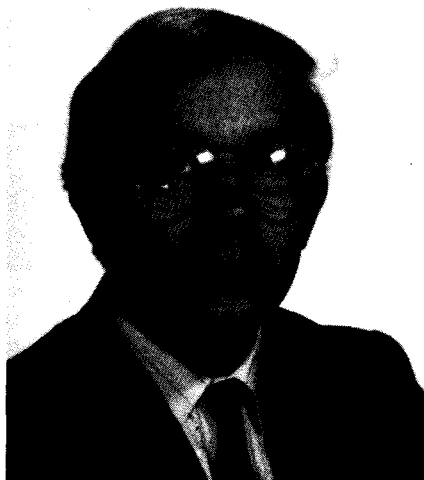
Eind oktober had in Italië de derde conferentie van de Europese regio's plaats. Zij werd afgesloten met twee opmerkelijke resoluties die een duidelijk signaal bevatten voor de intergouvernementele conferentie die zich in december aanstaande moet uitspreken over de institutionele wijzigingen die nodig zijn voor de verdere uitbouw van de Europese Economische en Monetaire Unie (EMU).

Zo pleitten de Europese regio's voor het toekennen van een inspraakrecht in de beslissingen van de EG en bovendien voor een wetgevende bevoegdheid inzake specifiek regionale aangelegenheden. Deze eisen komen neer op het erkennen van de regionale dimensie van de Gemeenschap die, zover het de specifiek regionale problemen betreft, formeel evenwaardig dient te zijn met de nationale.

De regionale beweging put ongetwijfeld haar kracht uit de vrees voor een sterk gecentraliseerd Europa. Nochtans wordt in de blauwdruk voor de EMU die door de commissie Delors werd uitgetekend, gepoogd eenheid en verscheidenheid op een harmonieuze wijze te verzoenen. Het principe van de subsidiariteit wordt in deze voorstellen als richtinggevend criterium gehanteerd voor de bevoegdheidsverdeling tussen het Europese en het nationale niveau. Taken worden volgens dit criterium slechts overgeheveld naar een hoger bestuursniveau indien een duidelijke winst aan efficiëntie kan worden aangetoond. De grensoverschrijdende effecten van een nationaal monetair of budgettair beleid zijn een schoolvoorbeeld van een situatie waar een gecoördineerde supranationale aanpak het beter doet dan het autonoom optreden van de lidstaten.

Indien men het Europa van morgen volgens dit criterium uittekent, dan duikt een onmiskenbaar federaal model op met tenminste twee beleidsniveaus. Enerzijds is er het communautaire beleidsvlak waar de coördinatie van het monetaire en budgettaire beleid centraal staat, aangevuld met Europese taken op het terrein van onderzoek, onderwijs, infrastructuur, milieu, defensie (?), interregionale herverdeling... Anderzijds blijft het nationale beleidsvlak cruciaal voor de interpersonele herverdeling en voor het aanbod van collectieve goederen en diensten waarvan de grensoverschrijdende effecten gering zijn.

In de lidstaten van federale signatuur zoals de Duitse Bondsrepubliek, België

en in zekere mate Spanje, vervullen de deelstaten een belangrijke rol in het gedecentraliseerde aanbod van publieke goederen en diensten. Het is begrijpelijk dat de politieke woordvoerders van deze deelstaten ook een rol willen spelen op het Europese niveau. Tot nu toe werd het 'derde beleidsvlak' verwaarloosd in de vormgeving van het federale Europa van de lidstaten. Aangenomen werd dat het regionale aanbodbeleid hetzij door de nationale overheid, hetzij door de deelstaten in de federale lidstaten ter harte wordt genomen, waarbij in de toekomstige Europese structuren het nationale beleidsvlak als essentiële tussenschakel zou functioneren.

Het is nu zeer de vraag of een regionaal beleidsvlak dat nevensgeschikt is aan het nationale, economisch zinvol en politiek haalbaar is.

Vaststaat dat de beleidsruimte van de lidstaten op het terrein van de monetaire en budgettaire politiek in de toekomst smaller zal uitvallen dan vandaag de dag het geval is. De regionale beweging wil deze ingekrompen beleidsruimte opvullen met meer autonomie voor het regionale beleid. Mijns inziens is deze vooropgestelde autonomie nochtans een lege doos en verscherpt zij de regionale tegenstellingen tussen de welvarende centrumregio's en de perifere arme gebieden in de noordelijke en zuidelijke lidstaten.

Een eerste probleem waarmee de regionale beweging in de praktijk zal moeten afrekenen, is de duidelijke afbakening van de regio's als beleidsentiteiten, in het bijzonder in de unitaire lidstaten van de Gemeenschap. Indien men de Europese kaart hertekent op regio-

nale basis, dan komt men tenminste tot een zestigtal min of meer economisch homogene regio's. In het Europa van de regio's zouden deze entiteiten vrij vlug tot de vaststelling komen dat een gecoördineerd fiscaal- en aanbodbeleid, in ieder geval tussen aan elkaar grenzende gebieden, aangewezen is. Deze beperking op de regionale autonomie neemt niet weg dat elke regio een zinvol beleid kan voeren voor bij voorbeeld de infrastructuur, het onderwijs en de cultuur in ruime zin. Het is overigens op grond van deze overtuiging dat het Belgische federale model werd ontwikkeld.

De onvermijdelijke behoefte aan een supraregionaal coördinerend beleidsvlak is de Achilleshiel van de regionale beweging die hiermee impliciet de onmisbare rol van de lidstaten erkent.

Een tweede struikelblok wordt gevormd door de frappante regionale welvaartsverschillen in de Gemeenschap, die in de loop van de voorbije jaren nauwelijks zijn verminderd. Bovendien heerst er onzekerheid over het al dan niet toenemen van deze verschillen door de economische en monetaire integratie. Deze economische tegenstellingen zijn geenszins bevorderlijk voor de besluitvorming in een Europa van de regio's, dat bovendien zou worden gehandicapt door het grote aantal entiteiten. Langdurig gekibbel over verdeelsleutels van bij voorbeeld regionale steunmaatregelen is dan ook waarschijnlijk.

Op de keper beschouwd mag men stellen dat de lokroep van de regionale beweging niet tot evenwicht tussen eenheid en verscheidenheid leidt, maar tot een versnipperd en verlamd Europa.

A handwritten signature in black ink, which appears to be 'P. van Rompuy'.